

Emnenr. nr. 80.

Fylke: Hardalund -

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Vass -

Emne: Falkeme diisin -

Bygdelag. Barstrandli -

Oppskr. av: Martina Søylen -

Gard: Raque.

(adresse): Vass -

G.nr. 49. Br.nr. 17.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

- Svar
- Lusråd og Kjerringråd -
1. Innstillinga til sjukdom har skifta mykje i dette århundra -
 2. I gamal tid hadde dei ymse råder mot smitte - Summe tygde på einebar, andre lear moskus på seg. Kamfer og nafta var og mykje berukt -
 3. Folk hadde gjerne på lår liggjande medisiner. Då eg gifta meg for 45 år sidan kom ei kona som var veninna til mi mor med ein plante som eg skuldi få - Den var avleg god mot brannsar. Det var ein storeplante, som likna på kaktus. Elles brukta dei ymse midlar. Til the brukta dei Kjerringråd for rensning av blodet og for irimaking. For sår brukta dei gjerne tjæresmoring. Den var laga av tjære, fett og svovel kakt sama, gjerne lit grønsåpa i - Elles brukta dei berenwein og konjak for magen. Fru Flitru fekk ei heil liste hjå meg som ho skuldi sende med si spørresjema men eg kan då sende den eg og. Det er frå ei gamal handskrevi bok som hadde heime.
- Gamle råd -

Roesen: Vask hender og ansikt med te av hestehov. Generende hårvekst: Smir på stekk saltlake. Siktom: Gni godt med kvitløk eller sjalotløk - Mot smitte: Tygg på enebar. Trakle aine: $\frac{1}{4}$ l kokende vatn Hestehovning. Ginne bades og Gusslag -

Fåret: Tøsk med grønsape - skyll med kjerringrokk
 eller enebærslag - Søre hender - Tøsk de med Kjer-
 ringrokk - Gikt: Takkje salt mat. Drik blodrens-
 de te av kukkeblad, citron og rips saft. Sløit
 blodtrykk: 1 sp. ske Røllekte 3 q. dagleg - Nyrestein
 Te av tvinggras oppløses - spis kruuskeif for onde
 nerver - spis hvitløk kagg den på skive med
 lit honning - Dette er lera - Far mager Gientrøst
 1 sp. ske 3 q. dagleg for maten - Drik vatn - -
 Lemarider: Kulus tørrde groblad til pulver-
 bland i lit honning eller smeltet fjæretalg - lag små
 avlange kuler - smett de inn i endetarmen -
 Endetarmen hoven: Ekebark kokes 20. minutt
 lag klister eller sittebad - Værlig farddielse:
 Sli kokende vatn på tørre leddbær - sterkere
 des ledre, drikkes for maten - Mangel på
 mavesyre: Trekk lit the av malurt og kukke-
 blad, ta en sp. ske 3 q. daglig for maten.

Kalik gir seg med en gang: Drik søt melk-
 mark i magen: Et hvitløk eller sjalofløk på
 fastende - Tarmkanalene: Drik meget sur
 mjølk. Farefor kalkning: Drik 2 kopper sal-
 nette hver dag, Så salvietreen selv!

Grasalve: 1 sp. ske Honning 1 sp. ske smeltet
 fjæretalg 1 sp. ske klare grøtperler, lit malen
 raffinade - Ta det i øsker til bruk - -

- Ja ditt var mi mors lakjarbak. Håndskrevi var ho.
4. Gøverike folk hadde jamt lit lakjeråd liggande -
 Mi oldemor var apatek for heile Råndalen, m, m.
 5. Ho hjalp mange, også presten og jordmori hjalp
 mange i guse sekusjonar -
 6. Eg trur eg hev svara fyrr -
 7. "Treak" brukte ein mat farkjälise. Den var
 laga av kvær, luring kandis god kakt inn -
 8. Eg har høyr om ein drik som du gav unge
 folk for å verba gla i den eller den. Den
 drikkem kalla du her. dugvendingdrik -
 Berre risse folk kunde mana trigen -

9. Det var helst kvinnorne som dansa inn, men det måtte dei vere slike som visste kva dei gjorde.
10. Slike ting vart gjøymde på flasker i pasar på lafte og ymse alt etter det dei kunde bruke -
11. ja dei sette gjerne til lit apotekar medisin. Salis hadde dei lokka ein, "Sinnatagg" å gå til apotekaren for å få noka "Følmodighetsdråpar" men då svara apotekaren: "Det finst ikkje i vare hyller slik medisin -" Mannen gjekk heim alt utan hjelp. Han tok seg eit glas krummevin.
12. Kramkarane hadde gjerne med seg nafta, hofmans dråpar, kamfer o anna, som var lovlyg for dei å selje. Har svara for nr. 43 -
13. Sumne hadde upskrevne om medisiner andre gav munnleg yverlevering -
14. Vår legebok heime, hadde aldri nok skrevet: "Anna Bere, som eg har fortalt om fyrr - Sumne sag i almanakken. Enkille var reinf meistara i å forstå almanakken. Dei var reinvarslara tok omsyn til vaksande og minkande måne og trudde det var vanskelig å grøda sår i hunderdagane - Verta fødd under gode stjerner hadde verknad for liv og helse, så dei.
15. Beste husrådi sa mi aldemor var å vera takksam mot hødi Gud og menneskje. Gløymme seg sjølv og hjelpe så langt ein kunde, med kjærlege ård, mat og gjeringa, så vart ein frisk, og fekk Guds velsigning over år og dagar. Den som takkar er glad og det virker på helse - For 100 år sidan, men kanskje brukbart i dag og -

11 Bygdelokjara -

9. Lakjara -

16. Eg hev høyrte om flire slike på Vass -
17. Det var gjerne Havgianara eller peipistar -
18. Det kunde også vera innflyttara -
19. Sumne hadde liksom ferge dette i vaggelara -

- 20. ja det kunde nok vera ein arv dei hadde -
- 21. Slike barn virste ei lit grublande natur med stor følelse for dyr og menneskje -
- 22. Det hende at ulukker og sjukdomar vart drivkrafti til å konsentrera seg om lækjarråd -
- 23. Det var helst kerre når det kom folk som trøng hjelp. Men det kunde og verta som yrkte -
- 24. Oftaste fekk dei noko frå hússets goder. Teit stk. flusk - ein ost, eller eit lyttbriuid som passa.
- 25. Trur ikkje dei hadde noko samarbeid. Lækjarane saig helst på dei som konkurentar -
- 26. Det var nok mange som kritisera dei -
- 27. Det hende det og at dei vart melde -
- 28. For inkje høyst at bygddefalki måtte som vitna. Dei måtte då helst arleida mir i det stille som Ida Mathisen i Oslo i dag -
- 29. Dette fyregjekk om lag frå 1800 - 1900 - Lækjeråd og lækjekutar -
- 30. Dei brukte mykje av det eg tidlegare har skreue om. Eller bruka dei og å selja Tgla på folk - for å suga ut dårlegt blod -
- 31. Sumne samla emne sjelv. Andre låna seg fram. Dei tok vare på dei salis som eg tidlegare har skreue om -
- 32. ja dei kjøpte urther på apotek t.d. - einelbar -
- 33. Dei bruka gjerne ei krukke å blanda medisinene i - Eller det dei hadde for hand -
- 34. Sumne hadde oppskifter elles var det helst eller minne dei arleidd -
- 35. Det var brukt natn frå helrekjeldor. Det samla dei på flaskor og sa la dei omslag på dei sjuke der dei hadde vandt -
- 36. ja dei gjäymde slikt natn på flaskor -
- 37. Bygdedaktarane brukte gjerne krummerin mot sjukdom. Eg trur dei kalla det "fuselprit Bremmerin"
- 38. Det var ein lækjar heitte Nas heim og ei kvinna som heitte Anna Bere, ellers var det flere slike. Ingeljörg Kyte og Brita Rakne - desse kunde hjelpe mange -

- 39. Byggedoktorane hadde nok lit utstyr - tanger
saksar og knivar.
- 40. Desse hjelpemiddelar hadde souren eller ein ma-
venyttig mann laga i smia si.
- 41. Det skulde vera ein i Ramdalen som laga
lang til å trekkja ut tenner med. Han heitte
Bryngjell Bere -
- 42. Sumne dreiv med årelating andre tok koppa-
43. Til dette brukka dei desse små sniglarnel
som dei helt levande på glass - Eg kan
hugpa mi mor hadde leidd av ei slik kvinna
som tok årelating med noko sleipe små
dyr som sig ikk som snigla. Eg besvinte
eg - og dei måtte leira meg hurt til grannen -
- 44. Iglov var det dei heitte ja. Dei fekk dei på apa-
teket, trur eg.
- 45. Dei prøvde nok med det og, sume var flinke -
- 46. Bygdelokjarane spesialiserte seg, sume daddi
til beintorv, andre med augnesjukdomar, eller
andre for imvortes sjukdomar -
- 47. Slike ting gjøymde dei på ymist vis alt etter
som tilhøvi tillot det. I skap, kistar
eller også herre i ein nadsak -
- 48. Det var dei som hadde små heimelaga
kistar, konorne hadde gjeme korgjer eller
ein pose sydd av eit eller anna stoff -
- c. Lakjærbøker -
- 49. Sume av desse duktarane hadde no noko ap-
skreive men must brukte dei minne -
- 50. Det var nok sume som hadde danske ap-
skrifter, som var trykte, såkis ein på Hille -
- 51. På Hustveit var det ein som laste tysk og
hadde og fenge tak i noko lakjærbøker på tysk.
- 52. Dei lånte dei vist ikkje ut dei måtte heller
kome heim og få lesa med i dei -
- 53. Desse bøkene er så nit eg veit på Nælstro-
museet. Eg veit dei fekk ein samling
frå Hustveit der -